

stubbar uttaneftir

Vaksandi prisir

Ein onnur avleiðing av kreppuni er, at prisirnir samstundis eru farnir munandi upp seinnu árinum. Orsøkin til hetta er ikki einans, at minni hefur verið at bjóða fram, samstundis sum eftirspurningurin hefur verið vaksandi — risaøkingin í oljuprisinum er ein onnur orsøk. Framleiðslan av kunsttøðum krevur stórar mongdir av orku, og orkan — oljan — er dýrari enn nakrantíð, tí eru kunsttøð-prisirnir farnir í hæddina og framleiðslan samstundis minkað. Tiltafturskomnu londini eru aftur ringast fyrri, tí tey koma ikki at hava nóg mikið av kunsttøðum til jarðabruk teirra. Og sjálvsagt minskar so eisini búnaðarframleiðslan.

Cap Verde oyggjar fáa sjálvstýri

Umboð fyrri hjálandanevnd Sameindu Tjóða vitjaðu fyrst í árinum portugisiska Kap Verde oyggjarnar eftir innbjóðing frá stjórnini í Lissabon og frigerðararsluni har í oyggjunum, PAIGC.

Cap Verde oyggjarnar, ið liggja fram við Afriku strond nærindis Guinea-Bissau, skulu eftir teimum ætlanum, ið higartil eru gjørdar, fáa sjálvstýri 5. juli í ár, og portugisiska hjálandastýrið skal halda uppat. Men eisini í Kap Verde oyggjunum er stórvær tørvur fyrri alheimshjálp, orsakað av at oyggjarnar eru komnar í eina neyðstöðu av turki.

460 milj. um allan heim svølda

Av hesum eru 40% børn, ið onga framtíð vita sær. Um ikki í hesum ári avgerandi broyting til tað betra hendir innan matvøruframleiðsluna, koma fólkini í flest øllum tiltafturskomnum londum at svølda í nógvr størri mun enn fólk kunnu gera sær greitt. ST-hagtøl vísa, at um vakstrarstigin viðvíkjandi fólkatali, framleiðslu og eftirspurningi halda fram sum nú, vilja tey tiltafturskomnu londini yvirhøvdur í árinum 1985 hava eitt hall upp á 85 milj. tons av korni — og hetta er munandi meir enn hesi somu lond eiga ráðini til at flyta inn.

Og so eru hesar 85 miljónir einans eitt ætlað hall fyrri eitt vanligt heystár. Um árið fruktar illa, kemur hallið at røkka upp um 100 miljónir tons.

460 miljónir svølda

Bert fá vita, at búnaðarframleiðslan í tiltafturskomnum londum seinastu tjúgu árinum er vaksin eins nógv og í idnaðarlondum. Men henda øking hefur kortini ikki verið nóg stór, av tí at fólkatálið í tiltafturskomnum londum í hesum sama tíðarskeiði vaks tvífalt tað hon vaks í idnaðarlondum. Í lötuni búgva 2,5 miljardir fólk í tiltafturskomnum londum — um ár 2.000 verður hetta tal helst vaksið til 5 miljardir.

Tann stóri munurin millum fólkatalsøking og matvøruframleiðslu hefur borið við sær, at meira enn 460 miljónir menniskju í dag liggja undir stóðugum hungursneyði. Ikki minni enn 40% av hesum eru børn — menniskju, sum undir valdandi umstøðum ongantið koma at eiga líkindi at vaksa upp til eitt liv, ið vert er at liva.

Korntrótið

Í einum skjali, ið metur um framtíðarútlitið fyrri matvøruframleiðsluna, verður sagt, at núverandi kreppan gongur aftur til 1972, tá ið heimsframleiðslan av korni fyrri fyrstu ferð gjøgnum 20 ár minkaði. Henda minking var við ikki minni enn 33 mill. tons. Samlaða framleiðslan — sum í lötuni er 1.200 miljónir tons — skuldi vaksa við umleið 23 milj. tons um fyrri at røkka mót við vaksandi eftirspurninginum.

Ein av orsøkunum til tað stóru minkingina hefur verið, at tað hefur fruktað illa fleiri staðir í heiminum, sum t.d. í Kina, Sovjet, India, Australia, Suðureysturasia og í Sahel-økinum í Afrika. Ein onnur orsøk var, at USA júst um hetta mundið setti í verk ætlanir sínar um at minna um tær stóru korngoymslurnar har í landinum, av fíggjarligum orsøkum.

Sovjet hevði áður, tá ið kornkreppur tóku seg upp har, roynt at koma burtur úr vansunum við at nýta egnu goymslur sínar, men í 1972 meldaði sovjetiska stjórnin seg til heimsmarknaðin og fór undir at keypa upp stórar nøgdir av korni.

Úrslitið av øllum hesum gjørdist, at korngoymslurnar minkaðu í stórum alla staðir — fyrri hveiti t.d. úr 49 miljónum tons í 1971—72 niður í 29 milj. tons í 1972—73.

Um henda minking av korngoymslunum heldur fram, kemur tað at fáa tað avleiðing, at heimssamfelagskapurin ikki verður førur at veita nóg góða hjálp, har hungursneyð tekur seg upp knappliga.

12 flokkar luttóku í portugisiska tjóðartingsvalinum í næstseinastu viku

Fyrsta frælsa valið í Portugal síðani 1926

Fríggjadagin í seinastu viku, 25. apríl, var val í Portugal — fyrsta frælsa val síðan 1926. Sama dag fyrri einum ári síðani fall 44 ára gamla fasistiska stýrið við eitt hernaðarligt statskvett. Fagnaðurin var stórvær — til gleði fyrri øll frælsishugsandi.

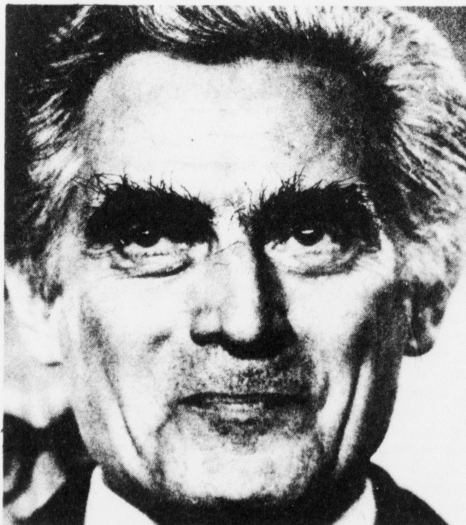
Frælsi og fólkarræði varð lovað portugisiska fólkinum, men enn hava tey notið litið av hesum fyrri okkum nátturliga hugtøkum. Harafturimóti hefur verið kaos, og alt sum nertir við skil og lóg, samborgarlig-samkensla, og fósturlandskærleika hvarv. Men ikki vónin.

Eitt kúgað fólk sum livað hefur undir harðrendum einarræði í longri tíð dugir ikki hógv. og maktstrið tók seg upp. Men Rorsla vápnaðu Einheimarnar, MFA, fekk tamarhald á fólkinum og lovaði val innan eitt ár. Hetta er útsett tvær ferðir. Síðst skuldi tað vera í mars, men vegna mótkvetti, íspunað av Spínola generalli, ið var ein av stuðlunum og gav uppreisrinum fyrri einum ári síðani innihald, varð valdagurin settur at vera 25. apríl.

12 flokkar luttóku

Til valið stillaðu 12 flokkar upp. Nakrir forboðir av hernaðarstýrinum. Av teimum 12 eru teir flestu á vinstravangi við nógvaum smáum bólkum uttast til vinstru.

Valluttøkan vat stór. Heili 91 prosent av teimum, sum valrætt høvdur vóru við valborið, og bert 7 prosent av atkvøðuseðlunum blankir. Vantað varð at størri tal fór at vera ógildugt, tí nógvir av herleiðarunum høvdu álagt fólk at atkvøða blankt fyrri á tann hátt at vísa herinum samhuga.

ALVARO CUNHAL

MARIO SOARES

Sjálvt um hetta ikki hendi, kann ikki roknast við at stjórnarbroytingar fara fram. Í hvussu er ikki av politiskum grundum.

Sigur til moderatu flokkarnar

Ikki kann sigast annað enn, at teir moderatu sosialistaflokkarnir fóru við sigrinum. Sosialistaflokkurin, PS, undir leiðslu av Mario Soares kom best frá valinum við 38% av samlaða atkvøðutalinum. Næststørstur gjørdist tann sosialt-liberal flokkurin, PPD, sum eisini sigur seg vera sosialdemokratiskan. Hann er umboðaður í fyra-flokks stjórnini av Joaquim Jorge de

Magalhaes Mota og fekk 26%. Síðan kom kommunistaflokkurin, PCP, við 12%. Flokkurin er væl uppbyggdur og hefur aðalskrivararum Alvaro Cunhal ein tann besta politikkarin í Portugal. Tætt við kommunistarnar stendur MDP/CDE, ein fólka-demokratisk rørsla, sum fekk 4,2%. Hinir smáflokkarnir, maioistar, trozkistar, monarkistar, intellektuellir vinstrasocialistar og marxistar-leninistar fingi ikki yvir 2%. Centrum-høgreflokkurin, CDS, sum var tann mest høgirasinnaði flokkurin, ið fekk lov at luttaka í valinum, fekk 7,5%.

Høgirasinnaði flokkurin fekk litla undirtøku eins og teir vinstrasinnaðu, m.a. kommunistarnir PCP, tá havt verður í hyggju, at hann er væl umboðaður í arbeiðararørsluni. Teir høvdu vantað at fingið millum 15 og 20% av atkvøðunum, men fingi 12.

PS og PPD kalla seg báðar fyrri sosialdemokratiskar, men fyrri er meiri radikalur og er limur í Sosialistiska Internationala, ið Sosialdemokratisk flokkurin í Danmark eisini er limur í. Saman við kommunistunum hefur PS helmingin av atkvøðunum, so valið er ein socialistiskur sigur. (Fyrr var illa, stórvær partur av pressuni er undir kommunistiskum eftirliti).

Herurin framvegis valdið

Tað grundlóggevandi tingið fær kortini ikki nógva at skulla hava sat. MFA, rørsla vápnaðu Eindirnir, hefur klárt og týðuligt boðað frá, at herurin skal hava ovasta valdið í eini trý til fimm ár afturat, men kortini gongur portugisiska fólkið einari ljósari og meiri rættvisari framtíð á mót.

J.M.